Liiv, Juhan
Kui tume veel kauaks ka sinu maa

PH
665
L54K85
1900z

Kui tume veel kauaks ka sinu maa

DONATED BY
TARTU INSTITUTE
TORONTO M5S 1W4

Juhan Liiv

KUI TUME VEEL KAUAKS KA SINU MAA

ÜLEMAAILMSE EESTI KIRJANDUSE SELTSI KANADA OSAKONNA VÄLJAANNE

PH
665
L54K85
1900z

OCT
17
1985

Emajõgi, mine lahti,
neela jandajate jahti,
vii nad ära Vene randa,
kus nad võidaks' mulda panda.

JUHAN LIIV

(1864—1964)

Juhan Liiv sündis 30. aprillil 1864 Tartumaal Kodavere kihelkonnas. Oli juba noorena haiglane ja kurvameelne, iseloomult püsimatu ja rahutu, milliseks kujunes ta elukäikki. Ta töötas abikooliõpetajana, ajakirjanikuna, katsetas kutselise kirjanikunagi, — aga kakskümmend aastat, kuni surmani 1. dets. 1913, oli ta mõistus hämarus-varjutusalusena, kuhu ajutised heledamad hetked andsid viljakaid loominguperioode.

Juhan Liiv on eesti vaimse vitaalsuse omapäraseim kuju, kes suutis rahva ürgse loova jõu isikupäraseks, minakeskseks, subjektiivseid meeleolusid kajastavaks luuleks vormida. Nagu rahvaski oli aastasadu laulnud oma raskused ja kannatused lauluks, nii on Liivi luules ta kannatused elatud luuleks. Vaimsete varjutuspilvede taandudes leegitses ta vaim ilu ja kõrguste poole, kus ta lihtsas vormis väljendatud igatsus oli ehtsalt tuntud, teesklemata ja rahvalikult mõistetav ja kaasaelatav. Luuletaja loominguline aineulatus haarab loodusvaatlusi, oma õnnetu saatuse meeleolusid, mõtteluulet ja irooniatki. Ent hoopis eriilmeline ja ärkamisaja eeskujude mõjutusist vaba on ta isamaaluule. Otse armastuspoeesiale omased intensiivsed tunded ja reageeringud on ta suhteis isamaaga, selle õnnetu saatusega ja probleemidega. Kui noort poissi läbis igatsuslik alatoon metsataguse eesmärgi poole, milleks oli Peipsi, siis laienes ta unistuslik ettenägelikkus nii enneolematult üllatuslikule mõttele kui võõra-võimualuste päevadetagusele Eestile:

„Ja nõnda on lugu ka Eestis
ja nõnda on elu kiik:
ükskord — kui terve mõte —,
ükskord on Eesti riik!“

Maapaguluses tunneme juhanliivliku igatsuse suurust iseeneseis oma kauge kodumaa poole, kuhu mesilastena lendaksime kui mitte vabadustahistavat ja vaimukammitsevat okastraataeda ees ei oleks, mistõttu küsime ikka ja jälle: „Kui tume veel kauaks ka sinu maa? . . .“

Hannes Oja

KUI TUME VEEL kauaks ka sinu maa
ja raske su koorem kanda,
kui enam ei jõuaks, ei jõuakski sa
su soovide siniranda, —

täht süttib ehk taevas su üle veel,
lill tärkab su haua pinnast
ja sinu mõte ja sinu meel
kord tuksub su rahva rinnast

ja liigub ja loob ja lehvitab
ja kaunid radasid rajab,
su rahva koda see ehitab
ning põlvest põlveni kajab.

TA LENDAB MESIPUU POOLE

Ta lendab lillest lillesse
ja lendab mesipuu poole;
ja tõuseb kõuepilv ülesse —
ta lendab mesipuu poole.
Ja langevad teele ka tuhanded:
veel koju jõuavad tuhanded
ja viivad vaeva ja hoole
ja lendavad mesipuu poole.

Nii hing, oh hing, sa raskel a'al,
kuis õhkad sa isamaa poole;
kas kodu sa, kas võõral maal —
kuis ihkad sa isamaa poole!
Ja puhugu vastu sull' surmatuul
ja lennaku vastu sull' surmakuul:
sa unustad surma ja hoole
ning tõttad isamaa poole!

MA LILLE SIDEME VÕTAKS

Ma lille sideme võtaks —
sind köidaks sellega,
sind köidaks sellega ühte,
oh õnnetu Eestimaa!

Ma taeva sina võtaks,
võtaks päikese särava,
võtaks eha, võtaks koidu —
sind köidaks sellega.

Ja armastuse ma võtaks,
võtaks truuduse, aususe ka,
ja köidaks sellega ühte
sind, kallis kodumaa.

Ja vere sideme võtaks,
võtaks venna südame ma —
ja köidaks sellega ühte
sind, õnnetu Eestimaa!

ISAMAALE

Ma tean, liig selgesti tean,
mis oled sa, mu isamaa!
Seda tunda sain uneta öödel
ja kõigil mu vaevastel töödel —
võin julgesti ütelda:

Sa oled seesama elu,
mis sinult pärinud ma;
sa oled seesama elu,
sa oled seesama valu,
mis minult saad tagasi sa.

See valu, mis sinul, on püha,
on minule püha ka:
ma pärinud seda su käest,
mu nõrkusest ja mu väest,
mu valude isamaa!

Ja sinu häda minu häda,
ja sinu õnn minu õnn ka,
ja sinu vaesus ja rikkus
ja sinu eluea pikkus
on minugi, isamaa.

OH SA MUSTAKUUENE RAHVAS!

Küsime, kunas tuleb, kunas tuleb aeg,
mil me, lipud käes, kõrvu seisame,
kui enda vabadusele laulame,
kui me vabadusele tänu anname!

Ükskord, ükskord, eesti rahvas, sa
ükskord, ükskord ennast mõistad sa!
Ükskord tunned, et eluvägi su sees,
ükskord tunned, et e l a v on eesti mees!

VANGIS

Kui oli palavalt meeles
sul kallis kodumaa,
kui kõnelda temast tahtsid,
kui tahtsid kõnelda:

siis ühtki sõna ei leidnud,
ei leidnud ühtegi teed;
kõik sõnad seks olid vähe
ja kõik olid kinni teed.

Siis tundsid, et keeletu olid,
siis tundsid, et olid sa tumm,
siis tundsid kui kitsas sul oli, —
ja südames kogus kuum.

Kui sa siis välja läksid, —
nii väga kurb oli meel, —
nii läksid rahva sekka,
kes kõndis sinu eel:

siis nägid kui võõras sa olid
su oma kodumaal,
siis nägid kui õnnetu olid
su enda rahva ra'al.

Siis küsisid, kus see kodu,
kus õnnelik oleksid sa?
Hing kostis: Ei kusagil ilmas
sa sedagi enam saa.

MUST LAGI ON MEIE TOAL

Must lagi on meie toal,
on must ja suitsuga,
sääl ämblikuvõrku, sääl nõge,
on ritsikaid, prussakaid ka.

Mis tema kõik kuulnud, näinud,
ei suuda ütelda, —
kuis valu viskab varju,
kuis muudab nägu ta!

Näind palju pisaraid, nuttu,
ja palju riidu ka,
nii palju, palju valu, —
oh Issand, halasta!

Must lagi on meie toal
ja meie ajal ka:
ta nagu ahelais väänleb, —
kui tema saaks kõnelda!

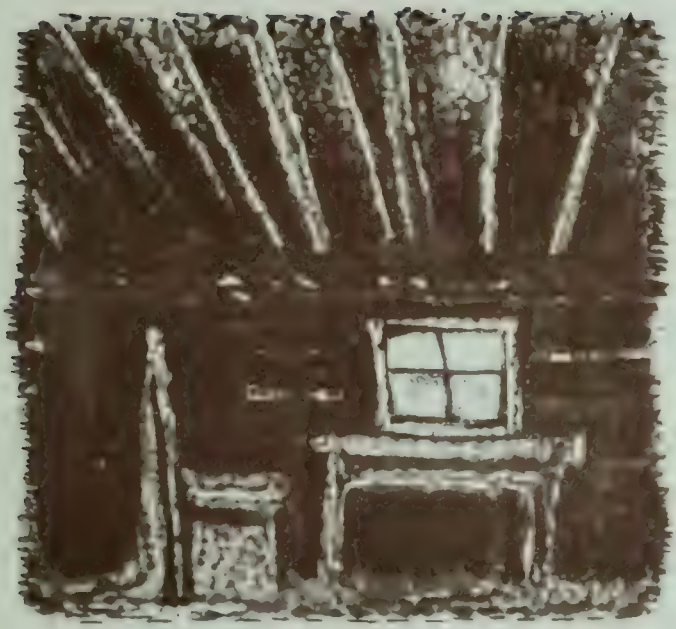

KAS OLETE NÄINUD?

Kas olete näinud laeva, mis mastita?
Kas olete näinud laeva, mis tüürita?
Kas olete näinud, mis meestel on südames,
kui meri käib keeru — ja sadam on silma ees —
ja sisse ei saa!

Oh nõnda oled sa, mu isamaa:
laev oled sa mastita, laev oled tüürita.
Su masti murdis kauge minevik
ja võõrad su tüüri juhtind, kuis juhtus.

KAS MA EESTIT UNES NÄGIN?

Kas ma Eestit unes nägin?
Nägin lained laevu täis,
nägin viljarikast randa,
merehõlm ta ümber käis.

Ei, see polnud mitte unes!
Ilmsi tuli kujutus.
Oli vaev mul, oli valu,
kuni tuli kahvatus.

Tõusku, tõusku valuvägi
surmaorust ülesse, —
teed ta otsib, elujõgi
kuni jõuab merele!

Käesolev väike valimik Juhan Liivi isamaaluulet ilmus luuletaja 100 aasta sünnipäeva tähistamiseks vabas maailmas. Sel puhul korraldati 15. paastukuu päeval aastal 1964 Toronto Eesti Majas Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu Rahvuskultuuri Komisjoni ja Ülemaailmse Eesti Kirjanduse Seltsi Kanada Osakonna poolt kirjanduslik-muusikaline Juhan Liivi õhtu — Sõnasild Kodumaale. Selle sõnaline ja muusikaline osa anti edasi Ameerika Hääle kaudu raadiokuulajaile sellele maale, kus Juhan Liiv puhkab viimset und Alatskivi kalmistul.

Valimik „Kui tume veel kauaks ka sinu maa" andis välja Ü. E. Kirjanduse Seltsi Kanada Osakond Karl Eerme toimetusel Abel Lee illustratsioonidega monotüüpia tehnikas originaalsuuruses sajas nummerdatud eksemplaris. Käesolev valimik on

Nr. 86

ning on signeeritud toimetaja ja illustraatori poolt.

Kaanel Nikolai Triik'i portreejoonistus Juhan Liivist (1909)

ergon-type · toronto

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY